

CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

Broj: 051-01-2504/2-14
Podgorica, 07.10.2014. godine

VLADA CRNE GORE

Podgorica

Shodno Zaključku Komisije za ekonomsku politiku i finansijski sistem i Komisije za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku, u prilogu dostavljamo revidiranu Informaciju o pristupu internetu u Crnoj Gori i mogućnosti razvoja.

Napominjemo, da je Informacija izmijenjena u dijelu podataka koji se odnose na broj korisnika interneta u Crnoj Gori, odnosno dostavljeni su ažurirani podaci za mjesec avgust ove godine.

S poštovanjem,

MINISTAR

Prof. dr Vujica Lazović, s.r.

Dostavljeno:
- Naslovu
- a/a

CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

REZIME

Zakonom o elektronskim komunikacijama („Sl. list CG”, br. 40/13 i 56/13) propisana je nadležnost Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost u oblasti elektronskih komunikacija. Imajući u vidu zakonske odredbe, Agencija je donijela Odluku o relevantnim tržištima usluga koja su predmet provjere ispunjenosti testa tri kriterijuma. Savjet Agencije je donio Odluku o relevantnim tržištima usluga širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje i relevantnim tržištima javno dostupnih telefonskih usluga u mrežama mobilnih operatora na nivou maloprodaje.

Na bazi sprovedene analize Agencija je zaključila da relevantno tržište širokopojasnog pristupa na nivou maloprodaje obuhvata sledeće usluge: xDSL pristup putem bakarne parice, pristup putem kablovskih mreža i pristup putem optičkih vlakana.

Agencija je postupak analize relevantnog tržišta sprovodila u cilju ocjene stepena konkurentnosti na određenom relevantnom tržištu, odnosno procjene da li postoje operatori sa značajnom tržišnom snagom na određenom relevantnom tržištu.

Agencije je odredila Crnogorski Telekom a.d. Podgorica kao operatora koji je u posmatranom periodu imao preko 80% učešća na relevantnom tržištu širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje.

Na osnovu aktuelnih i potencijalnih prepreka na tržištu širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje, Agencija je naložila Crnogorskom Telekomu, kao operatoru sa značajnom tržišnom snagom:

- obavezu odvajanja računovodstvenih evidencija,
- obavezu regulisanja cijena maloprodajnih usluga,
- zabranu obračunavanja prekomjernih cijena,
- zabranu ograničavanja konkurencije postavljanjem previsokih ili preniskih cijena,
- zabranu davanja neopravdanih prednosti određenom krajnjem korisniku,
- obavezu nediskriminatornosti,
- obavezu transparentnosti i
- zabranu neosnovanog vezivanja određenih usluga.

Crnogorskom Telekom-u je naloženo da do 01.12.2014. godine uskladi važeće cijene usluge pristupa interneta namijenjenih privatnim i poslovnim korisnicima sa rezultatima troškovnog modela.

U Crnoj Gori veliki broj građana pristupa internetu putem 2G/3G tehnologije, a pristup internetu putem mobilnih operatora je tržište gdje ne postoji operator sa značajnom tržišnom snagom.

Ovo tržište je moguće dalje razvijati okončanjem procesa digitalizacije TV radio-difuzije u Crnoj Gori. Jedna od bitnih primjena spektra digitalne dividende je dalji razvoj mobilnih komunikacionih mreža. Spektar digitalne dividende, zbog svojih propagacionih karakteristika, se smatra veoma pogodnim za obezbjeđivanje širokopojasnog pristupa fiksnim i mobilnim korisnicima u ruralnim i slabo naseljenim područjima.

CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

**INFORMACIJA O PRISTUPU INTERNETU U CRNOJ GORI I MOGUĆNOSTI
RAZVOJA**

Imajući u vidu Program rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu, Vladi Crne Gore dostavljamo pregled stanja i preduzete aktivnosti koje imaju cilj da razviju fiksni širokopojasni pristup u Crnoj Gori.

Zakonom o elektronskim komunikacijama („Sl. list CG”, br. 40/13 i 56/13) propisana je nadležnost Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost u oblasti elektronskih komunikacija. Nadležnost Agencije je da vrši nadzor tržišta, utvrđuje operatore sa značajnom tržišnom snagom i preduzima preventivne mjere za sprječavanje negativnih efekata značajne tržišne snage operatora.

Imajući u vidu zakonske odredbe, Agencija je donijela Odluku o relevantnim tržištima usluga koja su predmet provjere ispunjenosti testa tri kriterijuma. Savjet Agencije je donio Odluku o relevantnim tržištima usluga, i to:

- Tržište usluga širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje.
- Tržište javno dostupnih telefonskih usluga u mrežama mobilnih operatora na nivou maloprodaje.

Na bazi sprovedene analize Agencija je zaključila da relevantno tržište širokopojasnog pristupa na nivou maloprodaje obuhvata sledeće usluge:

- xDSL pristup putem bakarne parice,
- pristup putem kablovskih mreža i
- pristup putem optičkih vlakana.

Agencija je postupak analize relevantnog tržišta sprovodila u cilju ocjene stepena konkurentnosti na određenom relevantnom tržištu, odnosno procjene da li postoje operatori sa značajnom tržišnom snagom na određenom relevantnom tržištu.

Agencije je odredila Crnogorski Telekom a.d. Podgorica kao operatora koji je u posmatranom periodu imao preko 80% učešća na relevantnom tržištu širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje.

Analizom je konstatovano da je Crnogorski Telekom operator koji je uspio da razvije jaku distribucionu i prodajnu mrežu svojih proizvoda između ostalog i zbog svoje dugogodišnje prisutnosti na ovim prostorima, prepoznatljivog tržišnog imena te jake pregovaračke moći koja mu omogućava da puno lakše i brže od svojih konkurenata dođe do najpoželjnijih prodajnih kanala i lokacija pod najpovoljnijim uslovima. Uzimajući u obzir i činjenicu da postoji ekonomija obima, zbog koje je distributivni kanal za novu uslugu puno lakše uspostaviti preko kanala za već postojeću uslugu i ušteda koje je moguće ostvariti korišćenjem jednog kanala za distribuiranje više usluga, CT ima značajnu prednost u odnosu na ostale konkurente koji su zbog svog neafirmisanog tržišnog imena, slabije pregovaračke moći i veličine, u podređenom položaju u odnosu na CT.

CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

Nakon sprovedene analize relevantnog tržišta širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje, Agencija je konstatovala da na istom ne postoji efikasna konkurencija, te da je Crnogorski Telekom a.d. Podgorica operator sa značajnom tržišnom snagom na relevantnom tržištu širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje.

Na osnovu aktuelnih i potencijalnih prepreka na tržištu širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje, Agencija je naložila Crnogorskom Telekomu, kao operatoru sa značajnom tržišnom snagom:

1. obavezu odvajanja računovodstvenih evidencija,
2. obavezu regulisanja cijena maloprodajnih usluga,
3. zabranu obračunavanja prekomjernih cijena,
4. zabranu ograničavanja konkurencije postavljanjem previsokih ili preniskih cijena,
5. zabranu davanja neopravdanih prednosti određenom krajnjem korisniku,
6. obavezu nediskriminatornosti,
7. obavezu transparentnosti i
8. zabranu neosnovanog vezivanja određenih usluga.

Na osnovu navedenog, Crnogorskom Telekom-u je naloženo da do 01.12.2014. godine uskladi važeće cijene usluge pristupa internetu namijenjenih privatnim i poslovnim korisnicima sa rezultatima troškovnog modela.

Ukupan broj dial-up korisnika koji su tokom avgusta 2014. na ovaj način pristupili internetu koristeći mrežu Crnogorskog Telekoma iznosio je 81.

Ukupan broj širokopojasnih priključaka na kraju avgusta, nezavisno od tehnologije koja se upotrebljava za pristup (ADSL, FTTx, WiMAX, KDS, WiFi,) iznosi 94.311.

Broj ADSL priključaka na kraju avgusta iznosio je 68.889. Od ovog broja ADSL priključaka 61.571 su fizička, a 7.318 pravna lica (procentualno 89,38% fizičkih i 10,62% pravnih lica).

Broj korisnika koji su putem optičke mreže (FTTx) pristupili internetu iznosio je 7.818. Od tog broja su 7.157 fizička, a 661 pravna lica (procentualno 91,55% fizičkih, a 8,45% pravnih).

Broj WiMax priključaka iznosio je 7.711. Od ovog broja WiMax priključaka 6.940 su fizička, a 771 pravna lica, ili procentualno 90% fizičkih i 10% pravnih lica.

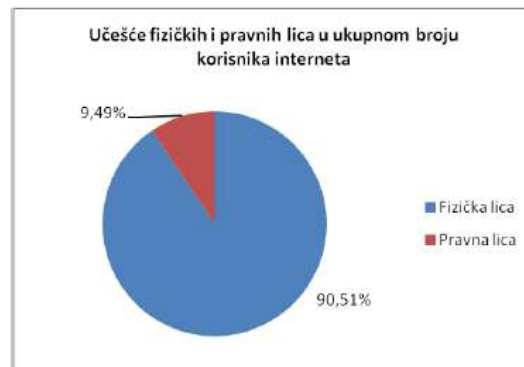
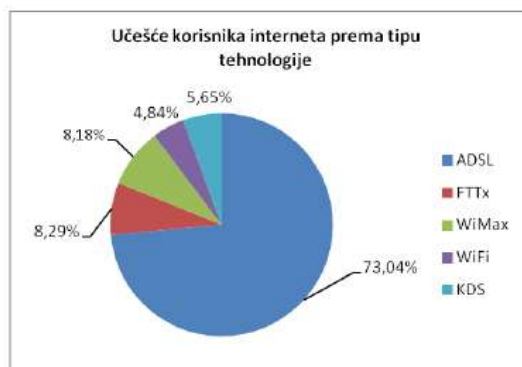
Broj korisnika koji su preko KDS (kablovski distributivni sistemi) pristupili internetu iznosio je 5.330. Od ovog broja 5.202 su fizička lica, a 128 pravna, ili procentualno 97,60% fizičkih i 2,40% pravnih lica.

Broj WiFi priključaka bio je 4.563 od čega su 4.490 fizička lica, a 73 pravna (procentualno 98,40% fizičkih, a 1,60% pravnih lica).

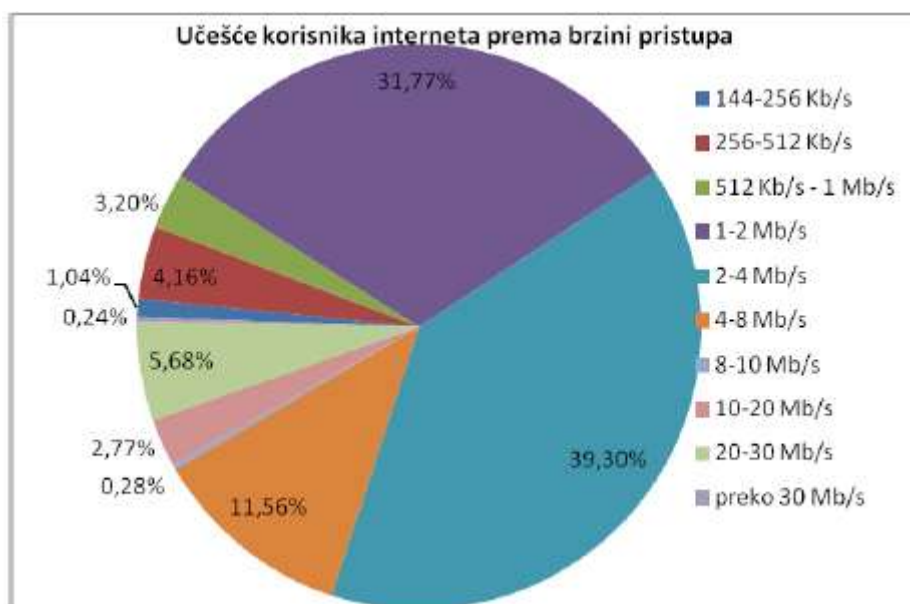
Učešće korisnika interneta u odnosu na tip korišćene tehnologije i u odnosu na kategoriju korisnika dato je na sljedećim graficima:

CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

Najveći broj korisnika je koristio pakete koji omogućavaju protok u opsegu 2-4 Mb/s, a zatim pakete čiji je opseg 1-2 Mb/s. Učešće pojedinih brzina pristupa internetu prikazano je na sljedećem grafiku:

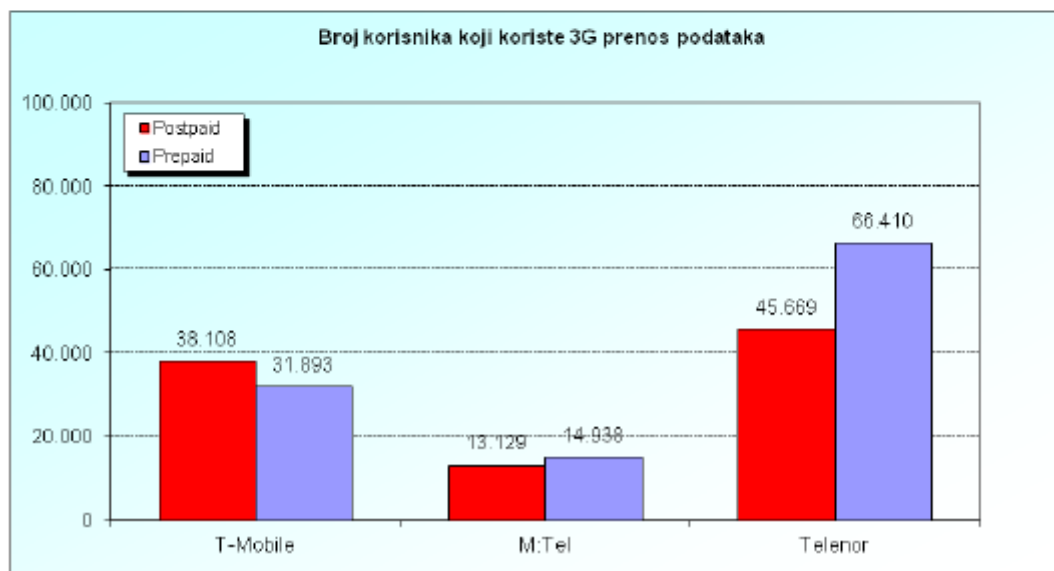
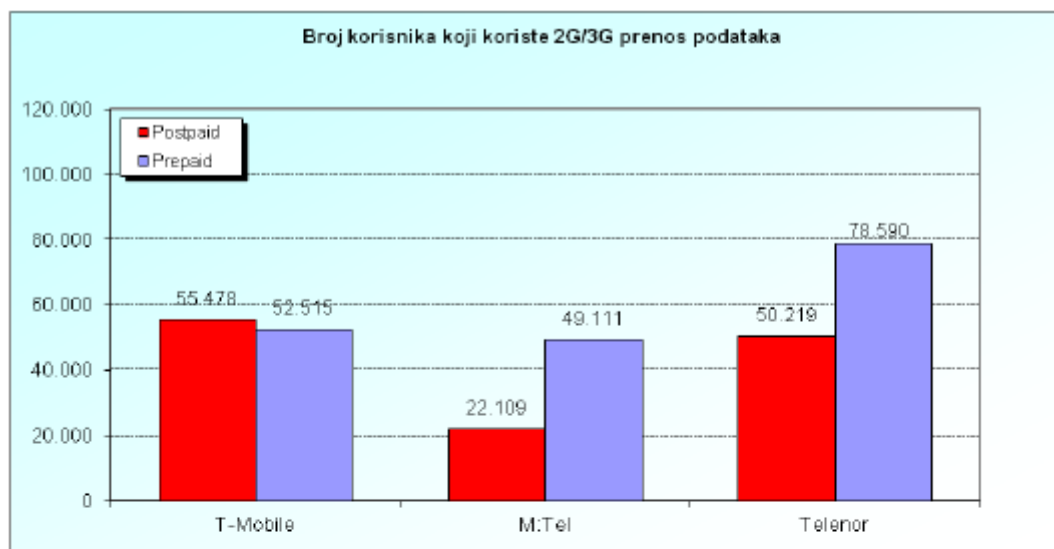
Korišćeni podaci su preuzeti sa sajta Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za mjesec avgust ove godine.

Ukupan broj prepaid i postpaid korisnika mobilnih operatera koji su pristupili internetu tokom avgusta 2014. iznosio je 308.022, od čega je 210.147 koristilo isključivo 3G tehnologije pristupa.

CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

Naredni grafici prikazuju broj prepaid i postpaid korisnika mobilnih operatora koji su pristupili internetu tokom avgusta 2014. putem 2G/3G tehnologije (GPRS/EDGE/UMTS/HSDPA) i samo putem 3G tehnologije (UMTS/HSDPA):

Na osnovu gore navedenog, može se zaključiti da u Crnoj Gori veliki broj građana pristupa internetu putem 2G/3G tehnologije, a pristup internetu putem mobilnih operatora je tržište gdje ne postoji operator sa značajnom tržišnom snagom.

CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

Ovo tržište je moguće dalje razvijati okončanjem procesa digitalizacije TV radio-difuzije u Crnoj Gori. Jedna od bitnih primjena spektra digitalne dividende je dalji razvoj mobilnih komunikacionih mreža. Revolucija u načinu konzumiranja usluga zahtijeva brzu alokaciju dodatnog spektra za mobilne komunikacione usluge, a digitalna dividenda je dobra šansa za to. Osim toga, spektar digitalne dividende, zbog svojih propagacionih karakteristika, se smatra veoma pogodnim za obezbjeđivanje širokopojasnog pristupa fiksnim i mobilnim korisnicima u ruralnim i slabo naseljenim područjima. Kako bi se izbjegla interferencija sa radio-difuznim sistemima neophodan je harmonizovan pristup upotrebi spektra digitalne dividende za mobilne usluge, najmanje na regionalnom nivou.

Za pružanje mobilnih komunikacionih usluga, uključujući i mobilne širokopojasne usluge, u spektru digitalne dividende u Evropi je prihvaćena IMT-2000/LTE tehnologija. LTE (3GPP Release 8) standard, iako pripada porodici standarda mobilnih mreža treće generacije (3G), uvodi potpuno novu tehnologiju radio interfejsa i arhitekturu mreže i predstavlja završni korak ka mobilnim komunikacionim mrežama četvrte generacije (4G). Pri tome, LTE-Advanced (3GPP Release 10) standard je od ITU-R-a prihvaćen kao standard za mobilne komunikacione mreže četvrte generacije (4G). LTE mobilni komunikacioni sistemi, obezbjeđujući protok od preko 100 Mb/s prema korisniku. Osim za širok spektar mobilnih širokopojasnih usluga (FTP download/upload podataka velikom brzinom, WEB Browsing, Online Gaming), mogu se koristiti i za pružanje niza AVM usluga (mobile IPTV, mobile IP radio) i konvergentnih AVM i EC usluga (mobilna televizija, HD video streaming, video na zahtjev).

U prilogu, koji je dostavila Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, je data maloprodajna i veleprodajna cijena pristupa internetu.

S poštovanjem,

MINISTAR

Prof. dr Vujica Lazović, s.r.

CRNA GORA

AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

TEL: +382 (0)20 406-700
FAX: +382 (0)20 406-702
E-MAIL: ekip@ekip.me
www.ekip.me

Crna Gora - Vlada Crne Gore
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO
I TELEKOMUNIKACIJE

25.09.2014			
Podjela:	Org. jed.	Broj	Pril. list
	051	01-2367/2-14	

Broj: 0102-5331/1
Podgorica, 22.09.2014.godine

MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

-n/r ministru Vujici Lazoviću-

PODGORICA

Poštovani gospodine ministre,

U vezi Vašeg dopisa broj:051-2367/2-14 od 17.09.2014. godine, kojim ste tražili relevantne informacije koje se tiču smanjenja cijena pristupa Internetu za potrebe pripreme Informacije o pristupu internetu u Crnoj Gori, informišemo Vas o sledećem:

I Maloprodajne cijene pristupa Internetu

Agencija je, shodno Odluci o relevantnim tržištima usluga koja su predmet provjere ispunjenosti testa tri kriterijuma. (Sl.list Crne Gore, broj. 50/2012), tokom 2013. godine pristupila sprovođenju postupka analize tržišta usluga širokopojasnog pristupa Internetu na nivou maloprodaje, na kojem je prethodno dokazala ispunjenost uslova iz Testa tri kriterijuma i opravdanost ex ante regulacije.

Agencija je Crnogorskom Telekom-u, kao operatoru sa značajnom tržišnom snagom na relevantnom tržištu širokopojasnog pristupa Internetu na nivou maloprodaje Rješenjem od 30.01.2014. godine propisala sljedeće regulatorne obaveze:

- Obaveza odvajanja računovodstvenih evidencija i
- Obaveza regulisanja cijena maloprodajnih usluga sa sledećim zahtjevima:
 - a) Zabrana obračunavanja prekomjernih cijena;

- b) Zabrana ograničavanja konkurencije postavljanjem previsokih ili preniskih cijena;
- c) Zabrana davanja neopravdanih prednosti određenom krajnjem korisniku;
- d) Zabrana neosnovanog vezivanja određenih usluga.

Saglasno Metodologiji računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva Crnogorski Telekom je 30.06.2014. godine dostavio revidirane regulatorne finansijske izvještaje i troškovni model po HCA/FAC metodologiji.

Agencija je dana 31.07.2014. godine usvojila Odluku broj 0102-4513/1 od 31.07.2014. godine o prihvatanju sprovedenih aktivnosti Crnogorskog Telekom-a na Projektu računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva po HCA/FAC metodologiji za fiksnu mrežu za 2013. godinu, nakon čega je dana 01.08.2014. godine uputila dopis Crnogorskom Telekom-u kojim ga obavezuje da do 01.12. 2014. godine uskladi važeće cijene usluga pristupa internetu namijenjenih privatnim i poslovnim korisnicima sa rezultatima troškovnog modela.

Tabela br.1: Odnos važećih cijena pristupa internetu bez PDV-a i jediničnih cijena koje su rezultat troškovnog modela:

TIP USLUGE	Maloprodajne cijene pristupa Internetu bez PDV-a u eurima	Cijene iz troškovnog modela CT-a	Odnos maloprodajnih cijena i cijena iz troškovnog modela (u %)
ADSL BASIC	11,96	11,60	-2,99%
ADSL Fl@T 2 paket	17,08	14,00	-18,05%
ADSL Fl@T 5 paket	21,36	18,40	-13,86%
ADSL Fl@T 7 paket	38,45	21,50	-44,09%
ADSL Fl@T B4 paket	25,64	16,90	-34,08%
ADSL Fl@T B6 paket	42,73	20,00	-53,20%
ADSL Fl@T B8 paket	55,55	23,10	-58,42%
ADSL Fl@T B10 paket	68,38	26,30	-61,54%
PROSJEK			-35,78%

II Veleprodajne cijene pristupa internetu

Agencija je sprovela dva kruga analize relevantnog Veleprodajnog tržišta širokopojasnog pristupa internetu, nakon kojih je Crnogorskom Telekom-u A.D, kao operatoru sa značajnom tržišnom snagom na predmetnom relevantnom tržištu, odredila sljedeće regulatorne obaveze:

- 1) obavezu obezbjeđivanja preglednosti-referentna interkonekciona ponuda,
- 2) obavezu obezbjeđivanja jednakog tretmana-nediskriminatornost,
- 3) obavezu odvajanja računovodstvenih evidencija,
- 4) obavezu omogućivanja pristupa elementima mreže i njihovog korišćenja,
- 5) obavezu nadzora cijena i troškovnog računovodstva.

Nakon drugog kruga analize relevantnog Veleprodajnog tržišta širokopojasnog pristupa internetu, Agencija je Rješenjem od 19.11.2013. godine, propisala Crnogorskom Telekom-u obavezu usklađivanja cijena relevantnih usluga sa referentnim rezultatima troškovnih modela sadržanim u Izvještaju o jedničnim cijenama za 2012. godinu.

Agencija je dana 31.07.2014. godine usvojila Odluku broj 0102-4513/1 od 31.07.2014. godine o prihvatanju sprovedenih aktivnosti Crnogorskog Telekom-a na Projektu računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva po HCA/FAC metodologiji za fiksnu mrežu za 2013. godinu. Kako je pomenutim Rješenjem Agencije od 19.11.2013. godine decidno navedeno da Agencija može pristupiti utvrđivanju cijena relevantnih usluga na osnovu Revidiranih regulatornih godišnjih finansijskih izvještaja u periodu do naredne analize relevantnog tržišta, Agencija je uputila dopis Crnogorskom Telekom-u kojim ga obavezuje da do 01.12. 2014. godine uskladi veleprodajne cijene usluga pristupa internetu u Referentnoj ponudi za bitstream pristup sa rezultatima troškovnog modela za 2013. godinu.

Tabela br. 2 : Odnos Veleprodajnih cijena pristupa internetu i jediničnih cijena koje su rezultat troškovnog modela:

TIP USLUGE	Veleprodajne cijene pristupa Internetu iz Referentne ponude CT-a	Cijene iz troškovnog modela CT-a	Odnos veleprodajnih cijena i cijena iz troškovnog modela (u %)
Aktivacija ADSL pristupa	5,06	5,50	8,70%
ADSL Fl@T 2 paket	9,85	8,02	-18,58%
ADSL Fl@T 5 paket	17,04	12,42	-27,11%
ADSL Fl@T 7 paket	21,84	15,52	-28,94%
ADSL Fl@T B4 paket	14,65	10,91	-25,53%
ADSL Fl@T B6 paket	24,24	13,95	-42,45%
ADSL Fl@T B8 paket	29,03	17,10	-41,10%
ADSL Fl@T B10 paket	33,83	20,33	-39,91%
PROSJEK			-26,86%

Na osnovu prezentiranih podataka može se zaključiti da je Agencija regulatornim mjerama nadzora cijena i na maloprodajnom i veleprodajnom nivou stvorila uslove za veći stepen konkurentnosti u pružanju usluga pristupa internetu.

S poštovanjem,

IZVRŠNI DIREKTOR

Zoran Sekulić

Zaključak:

Vlada Crne Gore je usvojila Informaciju o pristupu internetu u Crnoj Gori i mogućnosti razvoja, koju je dostavilo Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije.